

СТРУКТУРНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ БЕЛАРУСКІХ ІНКАРПАРАВАНЫХ СЛОЎНІКАЎ ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ ХХ СТАГОДДЗЯ

Самахавец В.І. (БДПУ, г. Мінск)

У нашым даследаванні комплексна разглядаюцца структура і прынцыпы ўкладання беларускіх інкарпараваных слоўнікаў. Асноўным метадам даследавання з'яўляецца апісальны. Выкарыстаны асобныя прыёмы супастаўляльнага метаду і метаду НС. Вывады:

1. Гісторыя стварэння і развіцця беларускіх інкарпараваных слоўнікаў першай паловы ХХ ст. характарызуецца нестабільнасцю. Да 1920-х гг. лексікаграфічныя працы выдаваліся з перапынкамі. Уздым назіраецца ў 20-я гады, калі кожны год выходзіла з друку па 4 – 5 такіх слоўнікаў. Большая колькасць інкарпараваных слоўнікаў апублікавана ў часопісе “Крывіч”, які выходзіў у Коўна. У 1930-я гг. выйшла яшчэ 5 інкарпараваных слоўнікаў у часопісе “Родная мова”, а затым іх колькасць значна знізілася. За пасляваеннае дзесяцігоддзе было надрукавана толькі некалькі лексікаграфічных прац, што было звязана з пэўнымі палітычнымі абставінамі.

2. *Мегаструктура* беларускіх інкарпараваных слоўнікаў не з'яўляецца традыцыйнай з прычыны іх сутнасных асаблівасцяў. У асноўным яна складаецца з самога слоўніка (корпуса). Для *макрасструктуры* інкарпараваных слоўнікаў характэрны два тыпы арганізацыі лексікаграфічных выданняў: алфавітны і алфавітна-тэматычны. *Мікрасструктура* слоўніка характарызуецца неаднароднасцю і неўпарадкаванасцю. Разам з тым слоўнікавыя артыкулы аформлены па адзіным прынцыпе і у асноўным з'яўляюцца камбінацыяй шэрагу стандартызаваных зон (зона варыянтаў, зона граматычнай інфармацыі, зона дэрывацыі, зона ілюстрацыі, зона намінацыі, зона пашпартызацыі, зона спалучальнасці, зона семантычнай інфармацыі, зона фанетычнай інфармацыі, зона функцыянальнай інфармацыі, зона экстралінгвістычнай інфармацыі, энцыклапедычнай інфармацыі, зона этымалагічнай інфармацыі).

3. Тыпалогія беларускіх інкарпараваных слоўнікаў характарызуецца разгалінаванасцю. Асноўнымі крытэрыямі тыпалагізацыі з'яўляюцца аб'ект слоўнікавага апісання і характар размяшчэння матэрыялу ў лексікаграфічным выданні (слоўнікі-дадаткі і слоўнікі-ілюстрацыі).

Такім чынам, нягледзячы на тэарэтычныя і практычныя праблемы лексікаграфіі першай паловы ХХ ст., беларускія інкарпараваныя слоўнікі знайшлі сваё адлюстраванне ў нацыянальнай культуры. Вырашэнне пытанняў развіцця, удасканалення і станаўлення інкарпараванай лексікаграфіі магчыма пры далейшым вывучэнні.